

Myllykosken Alapään Martat 1945 - 2017

Elina Hasu

Sisällys	
Johdanto.....	2
Myllykosken Alapään Marttakerhon perustaminen	2
Myllykosken Alapään Marttayhdistyksen perustaminen.....	2
Puheenjohtajat, sihteeri ja rahastonhoitajat.....	3
Marttaillat.....	3
Kurssit.....	4
Retket	5
Juhlat	6
Myyjäiset ym.	7
Muonitukset ja kahvitukset.....	7
Yhteistyö.....	8
Avustukset ja lahjoitukset	8
Yhteenveto	9

Johdanto

Myllykosken martat toimivat ennen vuotta 1935 kyläkerhona Sippolan Marttayhdistyksessä useita vuosia ehkä vuosikymmeniä. Marttatyön laajentuessa perustivat Myllykosken martat 17.3.1935 oman marttayhdistyksensä nimellä Sippolan Myllykosken Marttayhdistys.

Marttaliiton sääntöuudistuksen myötä kerhot muuttuivat yhdistyksiksi ja näin vuosi 2006 oli Myllykosken Marttayhdistyksen viimeinen toimintavuosi. Alkuvuonna 2007 uusia yhdistyksiä perustettiin kolme: Myllykosken Alapään Martat, entinen Alapään kerho, Myllykosken Martat, entinen Tehtaan kerho ja Kirstarin Martat, entinen Metsäkulman kerho. Myllykosken Marttojen toiminta loppui vuonna 2010 ja jäsenet siirtyivät muihin yhdistyksiin.

Myllykosken Alapään Marttakerhon perustaminen

Tammikuun 24. päivänä 1945 Alapään martat kokoontuivat Pajulassa ja päättivät perustaa oman marttakerhon Myllykosken Alapäähän. Kerhon nimeksi tuli Myllykosken Alapään Marttakerho ja kerho kuului alaosastona Myllykosken Marttayhdistykseen.

Alku näytti hankalalta, kun yhdistyksen neuvoja ei tullutkaan perustamaan kerhoa, mutta martat luottivat kuitenkin vanhaan sananlaskuun: ”Kun on alku hankalaa, niin lopussa kiitos seisoo”. Sanalasku piti paikkansa ja kerhoon liittyi alkuaikoina paljon jäseniä ja kaikki olivat kovin innostuneita marttatoiminnasta.

Ensimmäiseen johtokuntaan kuuluivat Lempi Hasu, Irja Hasu, Tyyne Ukkola, Vieno Pajula ja Hilikka Pajula sekä varalla Hilikka Tapola ja Aino Lankinen. Puheenjohtajan tehtävät hoiti varapuheenjohtaja Vieno Pajula ja sihteerinä oli Hilikka Tapola ja rahastonhoitajana Tyyne Ukkola.

Toimintavuoden 1947 päättyessä martat tulivat siihen tulokseen, että kerho oli kasvanut niin suureksi, ettei se voi sellaisenaan kokoontua kenenkään martan luona ja vuoden 1948 alussa kerho jakaantuikin kahtia.

Myllykosken Alapään Marttayhdistyksen perustaminen

Marttaliiton sääntöuudistuksen myötä marttakerhot muuttuivat yhdistyksiksi ja 30.1.2007 pidetyssä kokouksessa Myllykosken Marttayhdistyksen Alapään marttakerho muutettiin yhdistykseksi ja yhdistyksen nimeksi tuli Myllykosken Alapään Martat ry.

Puheenjohtajat, sihteerit ja rahastonhoitajat

Vuosikymmenien aikana ovat useat martat toimineet aktiivisesti ja voimiaan säästelemättä marttatoiminnan hyväksi.

Puheenjohtajina ovat toimineet Vieno Pajula 14 vuotta vuosina 1945-1947 ja 1950-1960, Irja Hasu 2 vuotta vuosina 1948-1949, Helga Pokki 2 vuotta vuosina 1961-1962, Aino Tapola 4 vuotta vuosina 1963-1966, Marjatta Hasu 4 vuotta vuosina 1967-1970, Lea Hasu 17 vuotta vuosina 1971-1974, 1979-1980 ja 2003-2013, Terttu Pilli 9 vuotta vuosina 1975-1976 ja 1985-1991, Eeva Ukkola 6 vuotta vuosina 1977-1978 ja 2014-2017 ja edelleen, Seija Hasu 2 vuotta vuosina 1981-1982, Katriina Nurma 8 vuotta vuosina 1983-1984 ja 1997-2002, Marja-Liisa Huovi 3 vuotta vuosina 1992-1994, Arja Härkönen 2 vuotta vuosina 1995-1996.

Sihteereinä ovat olleet Hilka Tapola 2 vuotta vuosina 1945-1946, Annikki Mäkelä 12 vuotta vuosina 1947-1958, Laina Piepponen 2 vuotta vuosina 1959-1960, Milja Ikävalko 6 vuotta vuosina 1961-1966, Seija Hasu 8 vuotta vuosina 1967-1972 ja 1975-1976, Eeva Ukkola 2 vuotta vuosina 1973-1974, Marja-Liisa Huovi 4 vuotta vuosina 1977-1980, Lea Hasu 22 vuotta vuosina 1981-2002 ja Elina Hasu 15 vuotta 2003-2017 ja edelleen.

Rahastonhoitajina ovat olleet Tyyne Ukkola 3 vuotta vuosina 1945-1947, Alma Hasu 2 vuotta vuosina 1948-1949, Milja Ikävalko 9 vuotta vuosina 1950-1958, Annikki Mäkelä 2 vuotta vuosina 1959-1960, Annikki Hovi 18 vuotta vuosina 1961-1973 ja 1987-1991, Marja Pajula 3 vuotta vuosina 1974-1976, Salli Saarela 7 vuotta vuosina 1977-1981 ja 1985-1986, Pirjo Soisalo 3 vuotta vuosina 1982-1984, Anna Hasu 8 vuotta vuosina 1992-1999, Sisko Ahokas 2 vuotta vuosina 2000-2001, Ritva Kirssi 2 vuotta vuosina 2002-2003, Katriina Nurma 2 vuotta vuosina 2004-2005, Marja Laari 5 vuotta vuosina 2006-2010 ja Terttu Halme 7 vuotta vuosina 2011-2017 ja edelleen.

Ensimmäisen toimintavuoden jälkeen jäsenmäärä oli 24. Kerhon jäsenmäärä kasvoi tasaisesti ja vuonna 1963 jäseniä oli jo 60. Jäsenmäärä alkoi vähentyä 1970-luvulta alkaen ja kerhon viimeisenä toimintavuonna 2006 jäsenmäärä oli 30. Kerhon muuttuessa yhdistykseksi jäsenmäärä on pysynyt vakiona ja jäsenmäärä on tällä hetkellä 28.

Marttaillat

Alkuvuosina martat kokoontuivat ompeluiltoihin marttojen koteihin kerran viikossa ja martat kutsuivatkin kilvan luokseen, eikä siinä vuoroja laskettu. Tapana oli, että

martta, jonka kotona marttailtaa vietettiin, järjesti myös ohjelman. Rattoisasti ompeluillat kuluivatkin käsitöitä tehden ja välillä laulaen ja illat kruunasi entisajan hyvät pullakahvit. Virkistyneinä näistä ompeluilloista kotiin palattiin.

Vuoden 1997 syksyllä Nurman Katriinan aloitteesta martat saivat oman kokoontumispaikan Keltakankaan koululta. Keltaiseen taloon martat siirtyivät vuoden 2008 alusta.

1960-luvulla elettiin marttatoiminnan kannalta vilkasta aikaa. Marttakerhossa pidettiin marttailtoja vaihtelevine ohjelmineen ja erilaisine käsityöiltoineen joka toinen viikko ja osallistujia oli runsaasti.

1980-luvulla jatkuivat kerhon marttailat kuten ennenkin, mutta harvempi otti enää käsityötä mukaan marttailtaan. 2000-luvun lopussa käsityöt tulivat taas mukaan marttailtoihin.

Marttailloissa on vuosien aikana kuultu mielenkiintoisia esitelmiä terveydenhoidosta, ihon- ja jalkojenhoidosta, perinneruoista, terveellisestä ruoasta, ruoka-aineallergioidista, vitamiineista, puutarhanhoidosta, pelastuspalvelusta, liikenneturvallisuudesta, kirjallisuudesta ja paikkakunnan historiasta sekä monista muista marttojen teema- vuosiin liittyvistä aiheista.

Tuote-esittelyissä on tutustuttu mm. meijerituotteisiin, kodin pienkoneisiin, muovituotteisiin, pesuaineisiin, kevätvaatteisiin, kenkiin ja kalevalakoruihin.

Marttailloissa on käsitelty myös yhteisiä asioita ja suunniteltu toimintaa ja retkiä.

Kurssit

Kurssit, joilla martat ovat tietojansa ja taitojansa kartuttaneet, ovat olleet aiheiltaan monipuolisia ja laajoja.

Ensimmäinen kerhon järjestämä kurssi oli vuonna 1948 puutarhan tuholaisruiskutuskurssi. Kursseja on järjestetty sen jälkeen lähes vuosittain ja aiheet ovat olleet monipuolisia. Ruokakurssien aiheina ovat olleet mm. säilykkeet, kalaruoka, kanaruoka, herkkuruokia sisäelimistä, arkiruoka, kasvisruoka, erilaiset salaattit ja vihannekset. Leivontakurssien aiheita ovat olleet kahvipöydän herkut, herkkuja vehnäleipätaikinasta, pieni iltapala, rahkaa eri tavoin, voileipäkakut ja pitsat. Lisäksi on tutustuttu eri maiden ruokiin mm. unkarilaiseen, intialaiseen ja thaimaalaiseen keittiöön sekä pidetty juusto- ja viini-ilta.

Kursseilla on tutustuttu myös kankaanpainantaan, silkinmaalaukseen ja huovutukseen. Käsityö- ja askartelukursseilla on valmistettu mm. lampunvarjostimia, laukkuja, seppeleitä, kransseja, kuivakukka-asetelmia, kortteja sekä erilaisia joulu- ja pääsiäiskoristeita ym.

Vuonna 1971 pidettiin Opintokerho ”Marttajärjestö ja kansalaisen kunnallistieto” ja vuonna 1973 opintokerho ”Terveudeksi”. I taitoavaimen suoritti 11 marttaa.

Kerhon jäsenet ovat osallistuneet myös Myllykosken Marttayhdistyksen ja neuvonta-aseman järjestämille erilaisille kudonta- ja ruokakursseille.

Yhtyneet Paperitehtaat Oy tuki Myllykosken Marttayhdistyksen toimintaa osallistamalla neuvojan palkkaukseen sekä luovuttamalla marttojen käyttöön, neuvonta-aseman (Marttalan) välineistöineen, astioineen ja kalustoineen. Koskimaja, johon martat vuonna 1947 siirtyivät, toimi sekin kotitalousneuvonta-asemana. Kutomo-osasto aloitti toimintansa vuonna 1948. Myöhemmin Koskimajan pidosta kuitenkin luovuttiin ja tehdas otti sen hoitaakseen. Martat kuitenkin jatkoivat innokasta ja uutteraa työtä Koskimajalla. Myllykoski Oy lopetti neuvonta-aseman toiminnan vuoden 1995 alusta lukien.

Retket

Alkuaikoina martat tutustuivat retkillään mm. Mustilan taimitarhaan, Reitkallin puutarhakouluun, Harjun maatalouskouluun ja Koskiston meijeriin sekä maatalousnäytelyyn Savitaipaleella.

Perinteinen laskiaisretki Ukkolaan järjestettiin ensimmäisen kerran jo perustamisvuonna ja sen jälkeen vuosittain parikymmentä vuotta. Laskiaisretkiä on tehty tämänkin jälkeen, mutta ei enää joka vuonna.

Vuoden 1970 alusta aina 1990-luvun lopulle saakka järjestettiin vuosittain teatteriretkiä mm. Kouvolaan, Kotkaan, Helsinkiin, Tampereelle, Lahteen, Lappeenrantaan, Imatralle ja Heinolaan. 2000-luvullakin teatteriretkiä on tehty, mutta harvemmin.

Saaramaan leirisaareen martat tekivät monta virkistävää kesä- ja uintiretkeä sekä vierailivat toisten marttojen kesämökeillä. Kesäretki Orilammelle ja Valkealan kultareitille tehtiin vuosina 1967, 1979 ja 2014. Viipuriin matkattiin kanavaa pitkin vuonna 1977 ja Tallinnaan risteiltiin vuonna 1997.

Martat ovat kerhon omilla retkillään sekä yhdistyksen järjestämällä retkillä tutustuneet niin lähiseudun kun eri maakuntienkin kulttuuri- ja muihin nähtävyyksiin sekä vierailleet eri yrityksissä ja laitoksissa. Tutustumisretki Sippolan kunnan uuteen virasotaloon tehtiin vuonna 1968 ja valtuuston kokousta seurattiin vuonna 1972.

Myllykosken Marttayhdistyksen järjestämille perinteisille kesä- ja kirkkoretkeille osallistui kerhosta useita jäseniä. Samoin marttoja on osallistunut myös piiriliiton järjestämille retkille, messumatkoille ja Emäntäpäiville.

Kerhossa on toiminut myös kuntokerho ja martat ovat osallistuneet kuntokävelyyn ja polkuretkille sekä lenkkeilty Terve taas -kampanjan merkeissä. Patikkaretkiä on tehty Myllykosken Ladun kodalle sekä vietetty ulkoilupäiviä Hevosmäellä yhdessä Metsäkulman/Kirstarin marttojen kanssa.

Kilpailuja on järjestetty kerhossa sekä kerhot ovat kilpailleet keskenään. On kudottu sukkaa kävellen ja istualleen, vedetty köyttä voimia mitellen, hiihdetty ja potkukelkailtu sekä mitelty tiedoissa ja taidoissa.

Juhlat

Juhlat ovat kuuluneet marttojen ohjelmaan kerhon alkuvuosista alkaen. Toisten tapaminen ja yhteishengen kokeminen ovat saaneet martat sekä tarttumaan järjestelyihin että osallistumaan juhlintaan.

Äitienpäiväjuhlia järjestettiin alkuvuosina ensin marttojen kotona ja Keltakankaan koulun valmistumisen jälkeen vuonna 1954 vuosittain aina vuoteen 1968 saakka Keltakankaan koulussa. Ohjelmaa juhlissa esittivät koulun oppilaat.

Martan päivää vietettiin vuosittain aina 1970-luvun lopulle saakka marttojen kotona sekä Kymijoen rannassa ja Karjukoskella. 1980-luvulta lähtien Martan päiviä on vietetty satunnaisesti.

Kesä- ja pikkujoulujuhlia vietettiin vuosittain 1990-luvulle saakka marttojen kotona. Sen jälkeen pikkujouluja on vietetty jouluruokailun merkeissä lähiseudulla mm. Viljamaalla, Polven Juustolassa, Helkalan Ranssissa, Kurjenmielessä, Hurukselassa, Vääntäjän tilalla, Kymen Paviljongilla, Ankkapurhan Helmessä ja Inkeröisten palvelukeskuksessa.

Kerhon 10- ja 20-vuotisjuhlat pidettiin Keltakankaan koulussa. Kerhon 40-vuotistaivalta juhlistettiin teatteriesityksellä Kouvolan teatterissa ja 60-vuotistaivalta retkellä Helsinkiin.

Lukuisissa marttojen järjestämissä käsityö- ja harrastetyönäyttelyissä on ollut esillä mitä taidokkaimpia käsinkudottuja tekstiilejä ja käsitöitä. Lisäksi on järjestetty vanhojen käsitöiden ja esineiden näyttelyjä sekä perinteisten käsitöiden työnäytöksiä.

Vuonna 2015 järjestettiin Myllykosken marttatoiminnan 80-vuotisjuhla ja -näyttely yhdessä Kirstarin marttojen ja Koski-marttojen kanssa.

Myyjäiset ym.

Alkuaikoina järjestettiin useita myyjäisiä. Arpajaisia järjestettiin eri tilaisuuksia ja arvottavana oli usein kakku. Myyjäisistä ja arpajaisista kertyneillä tuloilla ostettiin mm. tuholaisruisku, tuoremehupuristin ja pellavaloukku.

Toisena toimintavuonna Mattien avustuksella ja talkoilla rakennettiin pellavaloukulle ja lihdalle oma rakennus. Pellavaloukku olikin syksyisin ahkerassa käytössä ja se oli hyödyllinen koko kylälle ja martat saivat siitä tuloja.

Varojen karttuessa kerholle ostettiin kangaspuita, mehukeittimiä, ruoka- ja kahvikalustot, kahvipannuja, kattiloita, pöytäliinoja ja pyyheliinoja. Lainattavat kahvikalustot ja pöytäliinat olivatkin ennen vilkkaassa käytössä.

Joulu- ja pääsiäismyyjäisiä varten myytäväksi sekä arvottavaksi martat kutoivat sekä leipoivat hiiva- ja ruisleipiä ja muita leivonnaisia.

Luutatalkoita pidettiin vuosina 1986-1990 ja luudat menivätkin hyvin kaupaksi ja niistä saatiin tuloja kerholle. 1976 tehtiin kaksi mustikkaretkeä retkikassan kartuttamiseksi.

Martat ovat tehneet paljon myös talkootyötä. Talkoilla on mm. leikattu matonkuteita ja siivottu teidensia. Vuonna 1999 istutettiin marttojen 100-vuotisjuhlan merkeissä pihasyreenipensaita Keltakankaan palvelutalon pihamaalle.

Muonitukset ja kahvitukset

Martat ovat hoitaneet alkuaajoista lähtien monet kahvitukset ja muonitukset mitä erilaisimmissa tilaisuuksissa.

Myllykosken Metsästysyhdistyksen hirvikeittoa Alapään martat ovat keittäneet ja tarjoilleet jo 30 vuoden ajan.

Vuosittain martat ovat lisäksi hoitaneet lukuisat eri järjestöjen ja seurojen muonitukset ja kahvitukset sekä pankkien ja liikkeiden asiakaskahvitukset.

Kaupungin järjestämän itsenäisyyspäiväjuhlan kahvituksen martat ovat hoitaneet yhdessä marttayhdistyksen ja kerhojen kanssa 1970-luvun alusta lukien aina 2000-luvulle saakka. Kutsuntojen, Veteraanipäivän ja vanhusten viikon kahvitukset ovat martat myös usein hoitaneet.

Yhteistyö

Yhteistyötä Myllykosken Marttayhdistyksen ja kerhojen kesken on tehty alkuajoista lähtien. Vierailuja ja vastavierailuja toisiin kerhoihin on tehty lähes vuosittain sekä järjestetty yhteisiä retkiä. Lisäksi yhdessä on hoidettu monet muonitukset ja kahvitukset. Alapään martat olivat aktiivisesti mukana myös yhdistyksen toiminnassa. Yhdistyksen puheenjohtajina ovat toimineet Marjatta Hasu 12 vuotta ja Lea Hasu 12 vuotta sekä sihteerinä Vieno Pajula 14 vuotta ja Annikki Mäkelä 9 vuotta. Lea Hasu toimi pitkään yhdistyksen emäntänä.

Myllykosken martat ovat ottaneet aktiivisesti osaa myös seurakuntatyöhön. Marttojen perinteisiin on kuulunut huolehtia kirkkoteksteistä. Martat ovat lahjoittaneet vuonna 1960 kirkolle taiteilija Aappo Härkösen suunnitteleman kauniin vihkirijyn ”Kaksi polkua - yksi tie”. Vuonna 1962 vietettiin Marttojen kirkkosunnuntaita, jolloin martat luovuttivat kirkolle alttariliinan. Myllykoskelaiset naisjärjestöt pitivät yhteiset myyjäiset kirkon 30-vuotisjuhlan hyväksi ja myyjäisten tuloilla kirkkoon otettiin mesukasukka, 2 hopeista kynttilänjalkaa, 2 kristallimaljakkoa ja siunauskappeliin verhot. Martoilla on hyvät suhteet myös muihin paikkakunnan järjestöihin. Yhteisesti on hankittu seurakuntatalon ikkunaan kuultokudos ”Elämän leipä”.

Marttojen kirkkopyhää on vietetty vuosittain 1960-luvulta lähtien aina tähän päivään saakka. Martat ovat järjestäneet kirkkopyhään kirkkokahvit. Seurakunnan vanhusten ja veteraanien kerhoon on kerran vuodessa järjestetty ohjelmaa ja kahvitus.

Avustukset ja lahjoitukset

Alkuaikoina Myllykosken Marttayhdistys sai avustusta Sipolan kunnalta, Yhtyneiltä Paperitehtailta, Myllykosken Osuuskaupalta ja Myllykosken Osuuskassalta.

Myöhemmin marttatyötä ovat tukeneet Anjalankosken kaupunki, Kouvolan kaupunki ja Myllykoski Oy.

Kerho on osallistunut moniin keräyksiin ja lahjoituksiin sekä tukenut eri järjestöjä. Alkuaikoina jouluna on muistettu lahjoin ja kukin kerhon alueella asuvia sairaita ja vanhuksia. Marttoja on muistettu heidän merkkipäivinään.

Kotitaloudesta kiinnostuneille ammattikoulun oppilaille on myönnetty stipendejä.

Yhteenveto

Vuosikymmenten saatossa marttojen toiminta ei ole juurikaan muuttunut. Martat ovat aina toimineet kotien hyväksi ja edistäneet naisten, perheiden ja kotien hyvinvointia ja kotitalouden arvostusta.

Marttojen hyvä yhteishenki on ollut kannustavana voimana marttojen vilkkaalle toiminnalle.